



WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

22 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Roman Trzaskowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 22 stycznia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej J.J. i B.N.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 10 stycznia 2022 r., I ACa 882/21,

w sprawie z powództwa J.J. i B.N.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania
i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

A.W.

Grzegorz Misiurek Marta Romańska Roman Trzaskowski

UZASADNIENIE

Powodowie J.J. i B.J. wniesli o zasądzenie na ich rzecz od Banku S.A. w W.

kwoty 168.561,35 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, a ewentualnie

o ustalenie, że nie istnieje stosunek prawny wynikający z nieważnej umowy kredytu mieszkaniowego [...] hipoteczny nr [...], zawartej przez nich 28 kwietnia 2008 r. z Bankiem S.A. w W., a dalej ewentualnie o zasądzenie na ich rzecz od Banku S.A. w W. kwoty 66.957,23 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu.

Pozwany Bank S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z 31 marca 2021 r. Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze oddalił powództwo główne i – w uwzględnieniu żądania ewentualnego – stwierdził, że umowa kredytu mieszkaniowego [...] hipoteczny nr [...] zawarta przez strony 28 kwietnia 2008 r. jest nieważna.

Sąd Okręgowy ustalił, że 28 kwietnia 2008 r. powodowie zawarli z pozwanym umowę kredytu mieszkaniowego nr [...] w kwocie 104.903,08 CHF na zakup domu jednorodzinnego i inne cele związane z tym zakupem. Zabezpieczeniem spłaty kredytu była m.in. hipoteka zwykła w kwocie 104.903,08 CHF oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 31.000 CHF, ustanowione na zakupionej nieruchomości. Kredyt miał być spłacony w 300 równych ratach w terminie do 20 kwietnia 2033 r. Oprocentowanie kredytu miało być zmienne, marża banku wynosiła 1,94 %, całe oprocentowanie w dniu sporządzenia umowy 5,6817%, a prowizja za udzielenie kredytu 2,9 %. W § 11 pkt 2 umowy powodowie oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany kursu walut i stopy procentowej przy wzroście stawki referencyjnej.

W części ogólnej umowy (COU) w § 1 pkt 12b stwierdzono, że stawka referencyjna dla CHF to LIBOR dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych, w § 4 ust. 1 pkt 1 i 2 określono zasady wypłaty kredytu: w walucie wymienialnej na finansowanie zobowiązań poza granicami RP i w walucie polskiej na finansowanie zobowiązań w RP, w § 4 ust. 2 stwierdzono, że w razie wypłaty kredytu albo jego transzy w walucie polskiej zastosowany będzie kurs kupna dla dewiz obowiązujący w banku według tabeli kursów w dniu realizacji zlecenia, w § 6 ust. 1 określono oprocentowanie kredytu jako sumę stawki referencyjnej i marży banku, w § 7 ust. 1 oznaczono zasady ustalania stawki referencyjnej jako stawki LIBOR publikowanej o godzinie 11 na stronie internetowej Reuters w drugim dniu poprzedzającym dzień

rozpoczynający pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawek, w § 22 ust. 2 pkt 1 stwierdzono, że w przypadku spłacania zadłużenia w walucie polskiej do przeliczeń będzie stosowany kurs sprzedaży dla dewiz obowiązujący w banku według aktualnej tabeli kursów.

Środki z kredytu zostały powodowi wypłacone w trzech transzach. Do 21 sierpnia 2017 r. powodowie spłacili 17.111,59 CHF (55.635,03 zł) tytułem odsetek oraz 32.158,21 CHF (112.926,32 zł) tytułem kapitału, łącznie 168.561,35 zł.

Przed zawarciem umowy powodowie zapoznawali się z ofertą innych banków i złożyli do pozwanego wniosek kredytowy, w którym jako walutę kredytu określili CHF. Przed zawarciem umowy powodowie nie zostali szczegółowo poinformowani na czym polega denominacja ani o sposobie ustalania przez bank kursu kupna i sprzedaży CHF, ani także o istocie ryzyka walutowego związanego z kredytem denominowanym do CHF, chociaż w banku dostępne były broszury informujące o ryzyku kursowym w kredytach walutowych. Bank stosował wzorzec umowy, nie informował kredytobiorców o możliwości jej negocjowania. Powodowie nie znali kursu CHF z daty wypłacenia kredytu. Bank ustalał tabelę kursów sprzedaży i kupna dewiz stosownie do jego wewnętrznej regulacji. Bank zabezpiecza się przed ryzykiem walutowym, lecz dla kredytobiorcy nie stworzył żadnego zabezpieczenia przed nim.

Pozwany nie uwzględnił reklamacji, którą 10 sierpnia 2017 r. zgłosili mu powodowie, kwestionując w niej podstawę prawną udzielenia im kredytu denominowanego do CHF i zastosowanie w umowie niedozwolonych klauzul. Pozwany nie uwzględnił reklamacji.

Sąd Okręgowy uznał, że powodowie zawarli umowę z pozwanym jako konsumenci (art. 22¹ k.c.). Wyrażenie w tej umowie kwoty kredytu w walucie obcej nie prowadzi do nieważności umowy, gdyż w świetle art. 69 ust. 2 i 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz.U. z 2024 r., poz. 1646; dalej – pr. bank.) było dopuszczalne. W umowie kredytu denominowanego jego wysokość wyrażona zostaje w walucie obcej, a wypłata następuje w walucie polskiej i kredytobiorca spłaca raty kapitałowo-odsetkowe w walucie polskiej, po przeliczeniu ich wysokości według kursu wymiany walut na dany dzień. Wysokość rat, które powodowie mieli

splacać na rzecz pozwanego określono w CHF, tak samo jak sumę hipoteki zabezpieczającej roszczenia pozwanego o zwrot kredytu. Wypłata kredytu i jego spłata mogły być realizowane w innej walucie niż złoty.

Nieuzgodnione z powodami indywidualnie postanowienia umowy kształtujące mechanizm waloryzacji kwoty kredytu do ustalanego przez pozwanego w tabelach kursu CHF są nieuczciwe i rażąco naruszające interes powodów jako konsumentów, a zatem są abuzywne w rozumieniu ustalonym w art. 385¹ § 1 k.c., stanowiącym implementację postanowień dyrektywy z 5 kwietnia 1993 r., nr 93/13/EWG o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich, a tym samym nie wiążą one powodów (dalej – dyrektywa 93/13). W ocenianej umowie klauzula denominacyjna jest powiązana z postanowieniami dotyczącymi stawki referencyjnej oprocentowania stosowanej dla waluty denominacji. Te postanowienia odnoszą się do głównych świadczeń stron, tak samo jak postanowienia dotyczące określania kursów walut. Skoro jednak nie zostały sformułowane jednoznacznie, to w realiach sprawy prowadzi to do nieważności umowy, gdyż bez tych postanowień nie sposób umowy wykonywać.

Warunek dotyczący spłaty kredytu w tej samej walucie obcej co waluta, w której kredyt został zaciągnięty, musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych. W realiach sprawy pozwany nie zrealizował tego obowiązku w stosunku do powodów.

Zdaniem Sądu Okręgowego, te dwa elementy mają największe znaczenie dla konsumenta i ewentualnego naruszenia jego interesów. Jeśli kurs waluty przekroczy określony (podany przez bank) poziom, to kredyt staje się nieopłacalny (w porównaniu do kredytu w walucie krajowej), zaś w wypadkach skrajnych prowadzi kredytobiorcę do katastrofy finansowej.

W ocenie Sądu Okręgowego § 4 ust. 2, § 22 ust. 2 pkt 1, § 36 COU, w zakresie

w jakim określają sposób przeliczenia kredytu i spłaty kredytu kursem CHF ustalonym przez bank, nie spełniają przewidzianego w § 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 oraz w art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. wymogu transparentności. Są one niejednoznaczne, ponieważ w chwili zawarcia umowy powodowie jako konsumenci nie byli w stanie ocenić wysokości własnego zobowiązania wobec pozwanego, a zatem skutków ekonomicznych zawartej umowy i ryzyka ekonomicznego związanego z jej zawarciem.

Mechanizm denominacji zastosowany w umowie oznacza, że do chwili uruchomienia kredytu kredytobiorca nie wie, jaką kwotę otrzyma oraz jaką ma zwrócić kredytodawcy. Kredytobiorca otrzymuje kwotę kredytu w złotych, lecz dopiero po przeliczeniu i zastosowaniu kursu CHF dowiaduje się o rzeczywistej wysokości zaciągniętego zobowiązania. W odniesieniu do rat odsetkowych nie chodzi natomiast o brak możliwości określenia ich wysokości (tego rodzaju niepewność cechuje każdy kredyt o zmiennym oprocentowaniu) lecz o fakt, że na wysokość tej raty wpływa kurs waluty ustalany jednostronnie przez bank (ustalany każdorazowo na potrzeby określenia wysokości kolejnej raty i przeważnie jednorazowo do wypłaconej kwoty kapitału). To zaś sprawia, że dla konsumenta niemożliwe jest przewidzenie, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, konsekwencji ekonomicznych wpływających dla niego z faktu zawarcia umowy.

Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Rażące naruszenie interesów konsumenta ma miejsce, jeżeli postanowienia umowy poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron, wprowadzając nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta i godzą w jego interesy ekonomiczne, ale też inne, szczególnie jeżeli konsument był zachęcany do wyrażenia zgody na warunki umowy.

Zdaniem Sądu Okręgowego w umowie stron niedozwolony charakter mają postanowienia: (a) § 4 ust. 2 COU w zakresie, w jakim przewidują zastosowanie do przeliczenia środków wypłaconych w złotych kursu kupna waluty ustalonego przez

bank w tabeli kursów w dniu wypłaty, (b) § 22 ust. 2 pkt 1 i § 36 COU umowy w zakresie, w jakim przewidują zastosowanie do obliczenia wysokości raty spłaty kredytu kursu sprzedaży CHF obowiązującego w banku na podstawie tabeli kursów. Z tych postanowień wynika przyznanie przedsiębiorcy prawa do jednostronnego kształtowania wysokości świadczeń stron umowy. Dotyczy to najpierw kwoty postawionej do dyspozycji kredytobiorcy, a następnie wysokości świadczeń, które zobowiązany jest spłacać. Kredytobiorca narażony jest w ten sposób na niczym nieograniczoną arbitralność decyzji banku, a równocześnie, wobec braku jakichkolwiek kryteriów, nie przysługują mu żadne środki pozwalające na późniejszą weryfikację prawidłowości kursu ustalonego przez bank. Prowadzi to do rażącego naruszenia interesów konsumenta, narażając go na brak bezpieczeństwa i możliwości przewidzenia skutków umowy. Ustalenie takich warunków umowy w jej wzorcu jest nieuczciwe, sprzeczne z dobrymi obyczajami jako rażąco naruszające równowagę stron umowy na korzyść strony silniejszej, która nie tylko może żądać spełnienia świadczenia w określonej przez siebie wysokości, ale też korzystać z szeregu postanowień sankcyjnych (m.in. podwyższone karne oprocentowanie, możliwość wypowiedzenia umowy), gdyby konsument takiego świadczenia nie spełniał.

Pozwany nie zawarł w umowie ani dokumentach związanych z jej zawarciem informacji o rzeczywistym zakresie możliwego do przewidzenia ryzyka kursowego, chociaż od 2004 r. takie pouczenia funkcjonowały na rynku kredytów, a obowiązek ich udzielania wynikał z tzw. Rekomendacji S wydanej przez KNF w 2006 r. Niedostateczna informacja o ryzyku kursowym praktycznie uniemożliwiała podjęcie racjonalnej decyzji co do związania się nią przez konsumenta. Klauzula denominacyjna skutkuje również asymetrycznym rozkładem ryzyka związanego z zawarciem umowy, w szczególności ryzyka kursowego.

Naruszeniem dobrych obyczajów i rażącym naruszeniem usprawiedliwionych interesów konsumenta było też zastrzeżenie dwóch różnych kursów wymiany: kursu kupna dla przeliczenia wypłaconego przez bank kredytu, zaś kursu sprzedaży dla obliczania rat spłacanego kredytu. Bank w ten sposób zastrzegł sobie dodatkowe nieuzasadnione korzyści kosztem konsumenta. Takie rozwiązanie nie tylko dodatkowo i bez żadnego uzasadnienia podwyższało raty kapitałowe, ale także

zwiększało podstawę naliczania odsetek i prowizji (marży). Zastrzegając sobie prawo posługiwania się własnymi tabelami kursowymi, bank dodatkowo mógł zwiększać swoje zyski, ustalając kurs powyżej kursu kantorowego. Pamiętać należy, że przy tak dużych kwotach zobowiązania nawet groszowe różnice na kursie CHF przynosiły bankowi istotne dodatkowe korzyści.

Zdaniem Sądu Okręgowego, za uznaniem klauzuli walutowej za niedozwolone postanowienie umowne przemawiają również argumenty dotyczące samej klauzuli spreadu walutowego, a jej uznanie za abuzywną prowadzi do zastosowania sankcji z art. 385¹ § 1 k.c. do całej klauzuli walutowej, w szczególności również do warunku ryzyka kursowego. Poprzestanie na usunięciu z umowy jedynie postanowień odnoszących się do tabeli kursowej oznaczałoby zastosowanie w sprawie niedopuszczalnej redukcji utrzymującej skuteczność umowy.

W konsekwencji bezskuteczności powołanych postanowień umownych, Sąd Okręgowy uznał umowę łączącą strony za nieważną, gdyż odmienna ocena oznaczałaby, że po pominięciu mechanizmu określającego zasady denominacji kwota zobowiązań obu stron wyrażona byłaby w złotym przy jednoczesnym pozostawieniu oprocentowania kredytu według stawki LIBOR 3M CHF, właściwej kredytom w CHF. Sąd Okręgowy stwierdził, że nie ma podstaw do zastąpienia abuzywnych postanowień umowy jakimikolwiek innymi postanowieniami mogącymi wynikać z przepisów o charakterze dyspozytywnym. W chwili zawarcia spornej umowy brak było w polskim prawie przepisów o charakterze dyspozytywnym mogących wypełnić lukę powstałą w wyniku stwierdzenia bezskuteczności postanowień odnoszących się do kursów waluty.

Zdaniem Sądu Okręgowego, powodowie zasadnie żądali ustalenia nieważności umowy, lecz w świetle art. 411 pkt 4 k.c. nie było zasadne zgłoszone przez nich roszczenie ewentualne o zasądzenie świadczenia. Wobec nieważności umowy kredytu, rozliczenie stron ma nastąpić stosownie do art. 405-411 k.c. Zdaniem Sądu Okręgowego, umowa kredytu, będąc umową dwustronnie zobowiązującą i odpłatną, nie jest jednak umową wzajemną. Jej nieważność oznacza, że powodowie są zobowiązani do zwrotu bankowi kwot nienależnie otrzymanego świadczenia już od dnia wypłaty poszczególnych transz kredytu,

a także harmonogram spłat świadczenia jest bezskuteczny. Zobowiązanie powodów z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia powstało w chwili przekazania im środków z kredytu, a zaniechanie wezwania powodów przez bank do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia oznacza, że nie stało się ono wymagalne, choć było spełniane przez powodów. W związku z nieważnością umowy powodowie mają jednak obowiązek zwrócenia bankowi kwoty, którą od niego otrzymali, a spełniane przez nich ratanie świadczenia prowadzi do zrealizowania tego obowiązku. Kwota, którą dotąd zwrócili w wykonaniu tego obowiązku nie podlega zwrotowi.

Wyrokiem z 10 stycznia 2022 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił zaskarżony apelacją pozwanego wyrok Sądu Okręgowego z 31 marca 2021 r. w pkt II w ten sposób, że oddalił powództwo o ustalenie.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że powodowie mieli interes w zgłoszeniu żądania o ustalenie, gdyż oczekiwane przez nich orzeczenie miało uchylać niepewność co do ważności stosunku prawnego, w jakim pozostają z pozwanym. Nie podzielił jednak oceny, że postanowienia umowy dotyczące sposobu przeliczenia kredytu najpierw w celu oznaczenia jego wysokości w CHF, a potem w celu określenia wysokości rat, które powodowie mieli spłacać, odnoszą się do głównych świadczeń stron, które – skoro nie zostały sformułowane jednoznacznie – to podlegałyby kontroli co do abuzywności. Umowna klauzula waloryzacyjna nie jest wyłączona spod kontroli abuzywności według art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., spełnia bowiem jedynie rolę wprowadzonego dodatkowo do umowy mechanizmu przeliczeniowego świadczeń pieniężnych stron. W umowach kredytowych głównym świadczeniem banku jest wypłata kredytu, a głównym świadczeniem kredytobiorcy - jego spłata w ratach. Przewidziany w umowie sposób przeliczania rat wpłacanych w złotych polskich do obcej waluty według określonego kursu, jest tylko dodatkowym i pomijalnym elementem odnoszącym się do głównego świadczenia kredytobiorcy.

Skutki wzrostu kursu waluty i jego wpływu na sytuację majątkową kredytobiorcy, tak samo jak ocena „opłacalności” zaciągniętego kredytu w porównaniu z innymi jego rodzajami, nie są przesłankami decydującymi o niedozwolonym charakterze zakwestionowanych postanowień. Kredyt denominowany do obcej waluty jest bardziej zbliżony do kredytu walutowego niż

złotowego, przy czym jego właściwością było to, że kredytobiorca mógł spłacać raty w złotych. Zawierając umowę kredytu denominowanego do obcej waluty kredytobiorca świadomie przyjmuje na siebie ryzyko kursowe, a bez względu na to, czy kurs waluty byłby obiektywny (NBP), czy byłby kursem banku, to tak kredytobiorca, jak i kredytodawca nie mogą z góry przewidzieć, czy i na ile ulegnie on odchyleniu od kursu z dnia wypłaty, a tym samym oboje nie mogą ustalić ostatecznej wysokości zobowiązania. Bank był zobowiązany przedstawić kredytobiorcy skutki wahan kursów w tym celu, by kredytobiorca mógł oszacować konsekwencje ekonomiczne podjętej decyzji. Nie mógł jednak z góry oznaczyć poziomu wahan kursowego, o którym miał pouczać kredytobiorców. Zawierając umowę kredytu złotowego ze zmienną stopą oprocentowania uzależnioną od stóp referencyjnych określanych przez bank centralny, biorący kredyt także nie jest w stanie oszacować wysokości swojego comiesięcznego zobowiązania, szczególnie przy długoterminowych kredytach hipotecznych.

Problemem kredytu denominowanego w CHF jest obciążenie w całości kredytobiorców ryzykiem kursowym wobec znaczącego wzrostu wartości waluty w stosunku do tej z daty uruchomienia kredytu, ale rozłożenie tego ryzyka także na kredytodawcę jest możliwe tylko przy zastosowaniu klauzuli *rebus sic stantibus* (art. 357¹ § 1 k.c.). Na gruncie przepisów ochronnych nie jest możliwa ingerencja sądu w postanowienia dotyczące ryzyka kursowego ani zdjęcie tego ryzyka z kredytobiorcy. Pozostawienie w umowie stałego kursu waluty (z daty uruchomienia kredytu), czego domagali się powodowie w drugim żądaniu ewentualnym, oznaczałoby zmianę kredytu denominowanego na złotowy z oprocentowaniem właściwym dla kredytów w obcej walucie (LIBOR), czego nie da się pogodzić z przesłanką związania umową w pozostałym zakresie.

Wprowadzenie do umowy klauzul abuzywnych nie jest przesłanką nieważności całej umowy *ex lege*, ani nie powoduje jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, skoro z mocy ustawy ich skutkiem jest niewiązanie konsumenta. Według Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy ostatecznie prawidłowo uznał mechanizm przeliczeniowy za abuzywny, a przez to niewiążący konsumenta, lecz błędnie ocenił skutki jego wyeliminowania dla bytu całej umowy. Ocena braku możliwości obowiązywania umowy bez warunków mających charakter

niedozwolonych musi być dokonana zgodnie z prawem krajowym. Ustawodawca krajowy chroni umowy, czego wyrazem są przepisy art. 58 § 3 k.c., art. 357¹ k.c., art. 358¹ § 3 k.c., a także art. 385¹ § 2 k.c. Ochrona konsumenta na gruncie dyrektywy 93/13 nie idzie tak daleko, aby umowę unieważnić. Dopuszczalne jest zastąpienie przez sąd krajowy nieuczciwego warunku przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym i tym samym zamiana kursu banku kursem obiektywnym, jeśli takie rozwiązanie miałoby chronić kredytobiorcę przed jednorazową zapłatą niespłaconej części kredytu.

Skoro abuzywny charakter ma tylko mechanizm ustalania kursu przez bank, to gdyby w umowie strony postanowiły o stosowaniu do kredytu i rat obiektywnego kursu waluty ustalanego przez NBP, na wysokość którego ani bank, ani kredytobiorca nie mieliby wpływu, to kwestionowane postanowienia nie wykazywałyby cech abuzywności. Sąd Apelacyjny przytoczył wyroki TSUE z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20 i z 26 marca 2017 r. C-70/17 oraz w sprawie *Banco Santander i Escobedo Cortes*, (C-96/16 i C-94/17) i z odwołaniem się do nich stwierdził, że wykluczenie z nieuczciwego warunku jego elementu nie jest sprzeczne z dyrektywą z zastrzeżeniem, że element ten powinien poddawać się kontroli abuzywności, a skutkiem nie będzie zmiana inna niż wynikająca z jego usunięcia, prowadząca do modyfikacji jego istoty.

Na gruncie ocenianej umowy cechy abuzywności wykazywała ta część postanowień wzorca, która przewidywała ustalanie samodzielnie przez bank kursu waluty, co prowadziło do powstawania jego nadwyżki ponad kurs NBP. Pozostawienie do rozliczeń między stronami kursu NBP nie zmienia treści i istoty zakwestionowanych postanowień umownych. Denominacja nadal pozostaje właściwością umowy, nie zostaje zniesione zaakceptowane przez kredytobiorców ryzyko kursowe, na poddanie się któremu godzili się uzyskując w zamian oprocentowanie rat w wysokości właściwej dla obcej waluty. Zastosowanie do rozliczeń między stronami kursu CHF ustalanego przez NBP przywraca równowagę zachwianą w związku z zastrzeżeniem bankowi kompetencji do ustalania tego kursu. Spełniony zostaje zatem cel art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, jakim jest zastąpienie formalnej równowagi praw i obowiązków stron ustanowionej w umowie, równowagą rzeczywistą, która przywraca równość stron, przy jednoczesnym utrzymaniu umowy

jako całości, a nie jest nim unieważnienie wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki. Wyeliminowanie klauzul abuzywnych nie skutkuje zatem nieważnością umowy. Ten pogląd zaważył na zmianie wyroku i oddaleniu żądania ustalenia nieważności umowy.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego z 10 stycznia 2022 r. powodowie zarzucili, że orzeczenie to zostało wydane z naruszeniem prawa materialnego, tj.: - art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 pr. bank. w zw. z art. 353¹ w zw. z art. 58 § 1 k.c. wobec zaniechania oceny w świetle okoliczności, w jakich umowa była zawarta, czy określone w niej zostały główne świadczenia stron oraz czy nie jest sprzeczna ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem umowy kredytu; - art. 69 ust. 1 w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. zw. z art. 385¹ i n. k.c. przez przyjęcie, że: (a) klauzula waloryzacyjna przeliczeniowa nie określa głównych świadczeń stron w umowie, w szczególności świadczenia banku; (b) możliwe jest oznaczenie świadczenia w CHF z pominięciem abuzywnych postanowień i zamiana w klauzuli przeliczeniowej kursów banku kursem NBP; (c) powodowie zostali poinformowani i byli w chwili zawierania umowy świadomi ryzyka związanego z zawieraną umową (§ 11 ust. 2 części szczegółowej umowy i § 22 ust. 2 COU), podczas gdy formuły nie poddające się weryfikacji pod względem przekazanych treści nie pozwalają na przyjęcie, że informacja o ryzyku była pełna; (d) zaniechanie oceny, czy wprowadzenie do umowy, w miejsce kursów pozwanego banku, kursu średniego NBP nie narusza tego przepisu; - art. 4, 5, 6 i 7 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 385¹ k.c. i art. 69 ust. 1 i 2 pkt 4 pr. bank. w zw. z § 7 ust. 3 części szczegółowej umowy w zw. z § 18 ust. 2 w zw. § 20 części szczegółowej umowy przez zaniechanie oceny abuzywności tego postanowienia umownego oraz wyciągnięcia skutków z tej abuzywności.

Powodowie zarzucili także, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem prawa procesowego, tj.: - art. 387¹ § 2 k.p.c. przez pominięcie wyjaśnienia dlaczego wprowadzenie do umowy kursu średniego NBP jest dopuszczalne mimo sprzeciwu powoda oraz nierozpoznanie istoty sprawy poprzez zaniechanie przez Sąd Apelacyjny odniesienia się do: (a) nieważności umowy jako sprzecznej z art. 69 ust. 1 pr. bank., (b) nieuczciwego charakteru warunku umownego objętego zakresem zastosowania dyrektywy 93/13, a w konsekwencji zastosowanie

prawa materialnego w sposób nie prowadzący do usunięcia braku równowagi między konsumentem a przedsiębiorcą.

Powodowie wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, a ewentualnie o zmianę tego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, tj. oddalenie apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego.

Pozwany wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W art. 387¹ § 2 k.p.c. ustawodawca wymienił te elementy, które ma zawierać uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji. Zaskarżony przez powodów wyrok spełnia te wymagania. Nie pozostawia ono wątpliwości ani co do tego, jakie fakty Sąd ten uznał za podstawę jego rozstrzygnięcia, ani też co do tego, w jaki sposób ocenił ich konsekwencje prawne.

Trafnie powodowie zarzucili, że Sąd Apelacyjny nieprawidłowo ocenił sposób wykonania obowiązku informacyjnego odnoszącego się do wpływu ustalonych we wzorcu umowy parametrów, według których miała następować waloryzacja świadczeń powodów spełnianych w wykonaniu umowy z pozwanym, na wysokość wypłaconego im kredytu i kwoty podlegającej spłacie. Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie słusznie zauważył, że ryzyko wynikające ze zmiany kursu waluty obcej wywołuje zasadniczo dwa skutki dla kredytobiorcy. Zmieniający się kurs waluty prowadzi do zmiany wysokości rat kapitałowo-odsetkowych, a skoro wyliczenie poszczególnych rat (tzw. harmonogram spłaty) z rozbiciem ich na część kapitałową i odsetkową następuje w walucie CHF, to wysokość spłaty w złotych stanowi iloczyn kwoty w CHF i aktualnego kursu tej waluty i zmienia się zatem razem z tym kursem. Po zwiększeniu się wysokości raty kredytobiorca może nie być w stanie jej zapłacić. Drugą konsekwencją związania kredytu z kursem waluty obcej jest zmiana wysokości zadłużenia pozostającego do spłaty. Przy wzroście kursu pomimo uiszczania rat okazuje się, że wysokość kredytu pozostałego do spłaty nie maleje, lecz rośnie. Ta właściwość kredytu walutowego nie jest intuicyjna i różni się od sytuacji kredytobiorcy kredytu w złotych, w którym kwota pozostała do zapłaty praktycznie zawsze zmniejsza się z upływem czasu i płaceniem kolejnych rat. Dla

wielu osób właśnie ta cecha kredytu walutowego stanowiła największe zaskoczenie.

W konsekwencji w orzecznictwie przyjęto, że w celu zrealizowania przez bank obowiązków informacyjnych co do ryzyka walutowego i kursowego, które wiąże się dla konsumenta z zawarciem umów kredytowych indeksowanych do waluty obcej (denominowanych w walucie obcej) nie jest wystarczające wskazanie w umowie, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca, oraz odebranie od niego oświadczenia zawartego we wniosku o udzielenie kredytu o standardowej treści, że został poinformowany o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty oraz przyjął do wiadomości i akceptuje to ryzyko. Istnieje obowiązek ostrzegawczy instytucji finansowej, która oferując kredyt powiązany z walutą obcą kredytobiorcy, niejednokrotnie takiemu, który nie ma zdolności kredytowej do zaciągnięcia kredytu złotowego, powinna dołożyć szczególnej staranności w zakresie wyraźnego określenia zagrożeń wiążących się z takim produktem finansowym. Zachowanie informacyjne banku powinno polegać na poinformowaniu klienta o zakresie ryzyka kursowego w sposób jednoznaczny i zrozumiałe unaoczniający konsumentowi, który z reguły posiada elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej mimo dokonywania regularnych spłat (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 14 marca 2019 r., C-118/17, pkt 35; wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, nr 2, poz. 7).

Z ustaleń przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia wynika, że pozwany nie wykonał w stosunku do powodów obowiązku informacyjnego, w takim jak opisany wyżej zakresie.

Klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej określającej przeliczenie zobowiązań stron celem ustalenia wysokości ich świadczenia. Z kolei klauzula spreadowa nie ma racji bytu w umowie, w której nie zastosowano mechanizmu indeksacji i wynikającej z niego narażenia konsumenta na ryzyko kursowe. W konsekwencji, klauzule przeliczeniowe i klauzule ryzyka walutowego składające się na przyjęty w umowach kredytowych mechanizm waloryzacji - są ze sobą ściśle powiązane, a ich rozszczępienie jest zabiegiem

sztucznym.

W judykaturze Sądu Najwyższego obecnie dominuje pogląd, że klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej (denominowanego w walucie obcej), określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, z. 2, poz. 7, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18, z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 902/22 i II CSKP 910/22; z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 8 marca 2023 r., II CSKP 1095/22; z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1531/22; z 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22; z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22; z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22 i II CSKP 1753/22; z 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22).

Pogląd ten uwzględnia stanowisko Trybunału Sprawiedliwości UE, w orzecznictwie którego podkreśla się, że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości UE z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r., C-143/13, Matei, pkt 54; z 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, Van Hove, pkt 33). Za takie uznawane są klauzule indeksacyjne (waloryzacyjne), jak i postanowienia odnoszące się do ustalonego w walucie obcej mechanizmu waloryzacji świadczeń (określane niekiedy jako „klauzule ryzyka walutowego”), które wiążą się z obciążeniem kredytobiorcy – konsumenta ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększeniem kosztu kredytu (zob. wyroki Trybunału Sprawiedliwości UE z 20 września 2017 r., C-186/16, Andrić i in., pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak, pkt 44; z 10 czerwca 2021 r., C-776/19-C-782/19, BNP Paribas Personal Finance,

pkt 56).

Postanowienia umowy (regulaminu), określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych, kształtują bowiem prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku. Zarówno przeliczenie kwoty kredytu na złotówki w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności poszczególnych spłacanych rat, służy bowiem określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Takie postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron. Skonstruowane w ten sposób, w ślad za wzorcem stosowanym przez bank, uregulowania umowne są niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyłeń od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów.

Abuzywne klauzule indeksacyjne są od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść kredytobiorcy, chyba że następnie udzieli on świadomej i wolnej zgody na te klauzule i w ten sposób przywróci ich skuteczność z mocą wsteczną (zob. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna – z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

W orzecznictwie wyjaśniano też już wielokrotnie, że jeżeli bez niedozwolonych postanowień umowa nie może obowiązywać – o czym decyduje ocena obiektywna – sąd może podjąć środki zaradcze zmierzające do utrzymania umowy tylko pod warunkiem (jest to jeden z warunków), iż całkowity upadek umowy naraża konsumenta na „szczególnie niekorzystne konsekwencje”, w świetle okoliczności istniejących w czasie sporu lub możliwych wówczas do przewidzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 marca 2023 r., II CSKP 617/22; por. też wyroki Trybunału

Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, pkt 51, z 8 września 2022 r., C-80/21, C81/21 i C-82/21, D.B.P., pkt 67, z 27 kwietnia 2023 r., C-705/21, AxFina Hungary, pkt 41 oraz z 23 listopada 2023 r., C-321/22, Provident Polska, pkt 87), z uwzględnieniem rzeczywistych i bieżących interesów konsumenta i z zastrzeżeniem, że „do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie” w tym sensie, że jeżeli sąd poinformował konsumenta w sposób obiektywny i wyczerpujący o skutkach prawnych oraz szczególnie szkodliwych skutkach ekonomicznych, jakie może mieć dla niego unieważnienie umowy, sąd ten nie może, po uwzględnieniu jego woli stwierdzenia nieważności umowy, sprzeciwić się zrzeczeniu się przez niego ochrony przyznanej im przez dyrektywę 93/13 (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 8 września 2022 r., C-80/21, C-81/21 i C-82/21, D.B.P., pkt 78 w związku z pkt 74-75, z 16 marca 2023 r., C-6/22, M.B.,U.B.,M.B. przeciwko X S.A. (M.B. i in.), pkt 43-45 i teza oraz z 12 października 2023 r., C-645/22, Luminor Bank, pkt 29; postanowienie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 18 października 2023 r., C-117/23, Eurobank Bulgaria, pkt 66), a z drugiej strony sąd nie może chronić konsumenta przed upadkiem umowy, jeżeli ocenia, że nie naraża on go na „szczególnie niekorzystne konsekwencje”, choćby konsument domagał się tej ochrony (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 12 października 2023 r., C-645/22, Luminor Bank, pkt 38, 40-41).

Aby konsument mógł udzielić wolnej i świadomej zgody na związanie umową zawierającą klauzule abuzywne, sąd krajowy powinien, w ramach krajowych norm proceduralnych i w świetle zasady słuszności w postępowaniu cywilnym, wskazać stronom w sposób obiektywny i wyczerpujący konsekwencje prawne, jakie może pociągnąć za sobą usunięcie nieuczciwego warunku, co jest szczególnie istotne wtedy, gdy niezastosowanie może prowadzić do unieważnienia całej umowy, narażając ewentualnie konsumenta na roszczenia restytucyjne, i to niezależnie od tego, czy strony są reprezentowane przez pełnomocnika zawodowego (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20; uchwała Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21). Powodowie nie udzielili zgody na związanie klauzulami abuzywnymi, o czym świadczą ich twierdzenia i zarzuty podnoszone w toku procesu. Skoro powodowie konsekwentnie wytykali wady umowy

powodujące jej nieważność, to ich żądanie trudno uznać za nieświadomie zgłoszone (zob. wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z 14 marca 2019 r., C-118/17, pkt 35; wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, nr 2, poz. 7, z 8 lutego 2024 r., II CSKP 1036/23).

Jeżeli eliminacja niedozwolonego postanowienia umownego doprowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, że na podstawie pozostałej jej treści nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron, to nie można przyjąć, iż strony pozostają związane pozostałą częścią umowy. Koresponduje to z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, który przewiduje, że nieuczciwe warunki w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców z konsumentami nie będą wiążące dla konsumenta, a umowa w pozostałej części będzie nadal obowiązywała strony, jeżeli jest to możliwe po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22).

W wyroku z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, Bank BPH S.A., Trybunał Sprawiedliwości UE orzekł, że wykładni art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy odstraszający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru. Z drugiej strony przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by sąd odsyłający usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku przez zmianę jego istoty.

Wyeleminowanie z łączącej strony umowy abuzywnych postanowień umownych rodzi zatem konieczność dokonania oceny, czy umowa w pozostałym zakresie jest możliwa do utrzymania. Sąd Okręgowy rozważył tę kwestię i uznał, że obowiązywanie umowy po wyłączeniu z niej nieuczciwych warunków jest niemożliwe. Przyjął, że wyeleminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie

stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za opowiedzeniem się o jej nieważności (wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18).

Stwierdzenie nieważności umowy mieści się w zakresie sankcji, którą dyrektywa 93/13 przewiduje w związku z wykorzystywaniem przez przedsiębiorcę nieuczciwych postanowień umownych. Zagwarantowana konsumentom przez przepisy tej dyrektywy ochrona ukierunkowana jest m.in. na osiągnięcie skutku prewencyjnego, o czym mowa w jej art. 7, tj. zniechęcenia przedsiębiorców do wykorzystywania w zawieranych umowach nieuczciwych postanowień umownych. W wyroku z 6 marca 2019 r. (C-70/17 i C-179/17, Abanca Corporación Bancaria SA i Bankia SA, pkt 54) Trybunał Sprawiedliwości UE wykluczył, aby sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach. W wyroku z 8 września 2022 r., C-80/21 i C-81/21 Trybunał Sprawiedliwości UE stwierdził, że wyjątkowa możliwość zastąpienia nieuczciwego postanowienia umownego przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym jest ograniczona do przypadków, w których usunięcie nieuczciwego postanowienia umownego zobowiązywałoby sąd do unieważnienia umowy w całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie dotkliwe skutki. Sąd nie jest jednak uprawniony do zmiany treści nieuczciwego postanowienia przez zastąpienie go wykładnią lub przepisem dyspozytywnym, jeżeli poinformowany o skutkach nieważności umowy konsument wyraził na nie zgodę (wyroki Trybunału Sprawiedliwości UE z 16 marca 2023 r., C-6/22 M.B. v. X S.A., pkt 64).

Utrzymanie ocenianej umowy jako kredytu złotowego nie jest możliwe z uwagi na brak kryteriów normatywnych, które umożliwiałyby określenie, jaką kwotę określoną w złotych powinien wypłacić powodowi bank, a tym samym ustalenie, czy dokonana faktycznie wypłata odpowiadała zobowiązaniu umownemu i jakie kwoty powinni spłacać powodowie kredytobiorcy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22). Takie działanie prowadziłaby również do wyeliminowania

z umowy klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego czy denominowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, co jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należałoby ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i II CSKP 382/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, z 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22, z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22 oraz z 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22).

Sąd Najwyższy wypowiadał się już również co do niedopuszczalności zastąpienia niedozwolonych postanowień kursowych przez sięgnięcie do art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, wykładni oświadczeń woli (art. 65 k.c.) albo art. 358 § 2 k.c. (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22 i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 i tam przywoływane orzecznictwo). Art. 358 § 2 k.c. w brzmieniu znowelizowanym ustawą z 23 października 2008 r. (Dz.U. Nr 228, poz. 1506) obowiązuje od 24 stycznia 2009 r. i ma zastosowanie do zobowiązań powstałych po tej dacie. Odwołanie się do tego przepisu nie może spowodować usunięcia skutków przerzucenia na kredytobiorcę w całości ryzyka walutowego wiążącego się z zawarciem umowy kredytu denominowanego do CHF (indeksowanego w CHF) (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22).

W razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej umowa ta nie może wiązać stron w pozostałym zakresie ani jako kredyt złotówkowy (z oprocentowaniem obliczanym na podstawie wskaźnika LIBOR/SARON), ani jako tzw. kredyt czysto walutowy. W szczególności bowiem wskazuje się, że utrzymanie takiej umowy jako kredytu czysto walutowego prowadziłoby do niedopuszczalnego zniekształcenia woli stron, która ukierunkowana była od początku na wypłatę kredytu w walucie krajowej, a denominacja w CHF pełniła jedynie funkcję waloryzacyjną (zob. wyroki Trybunału

Sprawiedliwości UE z 14 marca 2019 r., C-118/17, pkt 52; z 5 czerwca 2019 r., C-38/17, HS, pkt 43; z 3 października 2019 r., C-260/18, pkt 44 i 45; wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/19; wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 694/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i II CSKP 405/22, z 20 maja 2022 r., II CSKP 713/22 i II CSKP 943/22, z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22, z 9 grudnia 2022 r., II CSKP 1262/22, z 15 września 2023 r., II CSKP 1356/22, z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1461/22, z 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22).

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

(R.N.)

r.g.